

ESEȚA ȘI CONȚINUTUL INSTITUȚIEI ÎNLOCUIRII RĂSPUNDERII PENALE ÎN BAZA LEGISLAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA

Carolina GARBUȘ,
doctorand (USM)

REZUMAT

Cadrul normativ al Republicii Moldova trebuie aplicat sistemic, însă acest sistem trebuie să fie lipsit de incoerențe și coliziuni, care să admită implicarea unei legislații în reglementarea relațiilor sociale ce țin de alt domeniu. Legislația penală și contravențională, fiind la limitele delimitării între diferite nivele de pericol social al faptelor comise, trebuie să se completeze reciproc atât în aspect de reglementare, cât și de sancționare. Logica pedepselor trebuie dedusă din ideea că pedeapsa penală, intervenită în cazul răspunderii penale, este cea mai aspră pedeapsă prevăzută de actualul cadru normativ al Republicii Moldova.

Cuvinte-cheie: răspundere penală, realizare a răspunderii penale, înlăturare a răspunderii penale, înlocuire a răspunderii penale, raport de răspundere penală.

SUMMARY

The Legal Framework of Moldova should be applied systemically, but this system must be free of any inconsistencies and collisions, to admit involvement in the regulation of social relations legislation related to another area. The criminal and administrative law, being the limits of delimit between the different levels of social dangers of the acts committed must completed each other both in the aspect of regulation, as well as sanctions. The logic punishment shall be deducted from the idea that criminal punishment occurred when criminal liability is the harshest punishment under the current legal framework of the Republic of Moldova.

Keywords: criminal liability, criminal liability achievement, removing criminal liability, criminal liability replacement, report of criminal liability.

Legislația penală a Republicii Moldova face distincție, inclusiv terminologică, între instituțiile „înlocuirii răspunderii penale” (deși este considerată formă de liberare de răspundere penală), „înlăturării răspunderii penale” (unele forme prevăzute de cap. XI CP RM) și „liberării de răspundere penală” (cap. VI CP RM).

În acest sens, după cum subliniază Gh.Alecu, răspunderea penală trebuie să intervină, numai atunci când apărarea socială o impune¹. Nu suntem de acord cu punctul de vedere precum că săvârșirea infracțiunii determină răspunderea penală și aceasta din urmă intervine ori de câte ori este comisă o infracțiune. Altfel însă este privită realizarea răspunderii penale în forma pedepsei penale, aceasta impunându-se, cu siguranță, numai dacă apărarea socială o impune.

Înlăturarea răspunderii penale și liberarea de răspundere penală au la bază anumite realități legate de realizarea răspunderii penale în forma pedepsei penale. Și în cazul liberării de răspundere penală, și în cel de înlăturare a răspunderii penale, această formă de răspundere nu se realizează prin intermediul pedepsei penale. Dacă liberarea de răspundere penală constituie o formă alternativă de realizare a răspunderii penale în forma pedepsei penale (o excepție de la aceasta), atunci înlăturarea răspunderii penale nu constituie o formă de realizare a răspunderii penale, această răspundere însăși fiind înlăturată. Atât cauzele care liberează de răspundere penală, cât și cele care înlătură răspunderea penală trebuie luate în vedere în scopul realizării unei represii penale juste și utile¹, dictate de politica penală adoptată.

Cadrul normativ. Având la bază conținutul normei prevăzute de art.53 CP RM, care stipulează că „persoana care a săvârșit o faptă ce conține semnele componenței de

infracțiune poate fi liberată de răspundere penală de către procuror în cadrul urmăririi penale și de către instanța de judecată la judecarea cauzei...”², identificăm faptul că legiuitorul consideră o formă de liberare de răspundere penală – *liberarea de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională* (n.n. – *considerăm că aceasta nu este o formă de liberare de răspundere penală, ci o înlocuire a răspunderii penale, argumentele fiind deduse ulterior; la momentul descrierii se invocă textul legii penale*).

Potrivit art.55 alin. (1) CP RM „persoana care a săvârșit pentru prima oară o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă poate fi liberată de răspundere penală și trasă la răspundere contravențională în cazurile în care și-a recunoscut vina, a reparat prejudiciul cauzat prin infracțiune și s-a constatat că corectarea ei este posibilă fără a fi supusă răspunderii penale”².

În baza art.55 alin. (2) CP RM „persoanelor liberate de răspundere penală în conformitate cu alin. (1) li se pot aplica următoarele sancțiuni contravenționale:

– amendă în mărime de până la 150 unități convenționale;

– arest contravențional de până la 30 de zile”².

Condiții identificate. Din conținutul art. 55 CP RM reiese că pentru includerea în acțiune a liberării de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională, trebuie să fie respectate unele condiții, în particular:

– **Persoana a săvârșit o infracțiune.**

– **Infracțiunea este comisă pentru prima oară.**

În acest sens, urmează a face referire la un exemplu din practica judiciară, prin care C.V. a fost, în 2007, condamnat în baza art. 287 alin.(1) CP RM și în baza art. 55 CP RM – liberat de răspundere penală cu atragerea

la răspunderea contravențională, aplicându-se amenda în mărime de 20 u.c.³. Instanța de apel a casat sentința și a pronunțat o nouă hotărâre, conform căreia C.V. a fost condamnat în baza art.287 alin.(1) CP RM stabilindu-i-se pedeapsa sub formă de amendă – 200 u.c. Instanța de apel și-a motivat soluția prin aceea că în ce privește liberarea de răspundere penală o consideră neîntemeiată, ea se aplică persoanei care pentru prima oară a săvârșit o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă. În cauza lui C.V. instanța consideră că el a comis o infracțiune pentru a doua oară, deși antecedentul penal este stins, astfel s-au aplicat greșit prevederile art. 55 CP RM³.

În opinia noastră, soluția corectă a fost regăsită în decizia luată de către prima instanță, și ulterior confirmată în ordine de recurs, motivându-se decizia prin faptul că conform art. 111 alin. (3) CP RM, stingerea antecedentelor penale anulează toate incapacitățile și decăderile din drepturi legate de antecedentele penale. Referitor la C.V., prin stingerea antecedentelor penale nu i se mai poate imputa faptul că cândva a fost condamnat. Din aceste puncte de vedere, aplicarea prevederilor art. 55 CP de către instanța de fond se consideră legală și întemeiată³.

– **Infracțiunea este catalogată ca fiind una ușoară ori mai puțin gravă.**

– **A fost recunoscută vina de către făptuitor.**

– **A fost reparat prejudiciul cauzat prin infracțiune.**

– **S-a constatat că corectarea persoanei vinovate este posibilă, fără implicarea răspunderii penale⁴.**

Aceste condiții enunțate au caracter cumulativ și nicidecum alternativ. Adică pentru intervenția legii penale în materia liberării de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională, este necesară respectarea în cumul a tuturor condițiilor indicate anterior.

Pornind de la noțiunea redată de liberare de răspundere penală – ca o formă de realizare a răspunderii penale, exceptate de la regulile generale și alternativă a pedepsei penale, care constă în întreruperea dreptului statului, în cadrul raportului de răspundere penală, de a aplica, față de persoana care a comis o infracțiune și aflată în proces de răspundere penală, măsuri de constrângere juridico-penale în forma pedepsei penale, stabilim că liberarea de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională nu poate fi încadrată în limitele acestei instituții din mai multe puncte de vedere:

– această formă determinată ca liberare de răspundere penală nu constituie o formă de realizare a răspunderii penale;

– în fapt are loc o realizare specială a răspunderii contravenționale;

– realizarea răspunderii penale poate fi în forma pedepsei penale, liberării de răspundere penală și aplicării unor măsuri de siguranță.

Legiuitorul rus, în genere, a exclus din CP FR o asemenea formă de liberare de răspundere penală, care era prevăzută în aceeași formă textuală precum în legea penală a RM. Soluția în cauză, subliniază H.D. Alikperov, a fost dictată de faptul că această formă de liberare de răspundere penală intră în contradicție cu principiile și reglementările constituționale, care prevăd că cri-

minalizarea și decriminalizarea unei fapte constituie prerogativa exclusivă a legiuitorului. Astfel, în procesul aplicării normelor de drept adoptate nu se poate modifica voința legiuitorului exprimată în conținutul acestor norme⁵. În viziunea autorului citat, liberarea de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională (n.n. – *legislația FR o numește „administrativă”*) nu face altceva decât să decriminalizeze o faptă, trecând-o din categoria infracțiunilor în cea a contravențiilor⁵. În viziunea noastră, nu are loc o trecere a infracțiunii în contravenție, ci o înlocuire doar a răspunderii penale, care apare pentru o infracțiune cu răspundere contravențională pentru aceeași faptă, în limitele, condițiile și cazurile prescise expres de legea penală.

V. Dongoroz, I. Fodor, S. Kahane, N. Iliescu, I. Oancea, C. Bulai, R. Stănoiu și V. Roșca conchid că înlocuirea răspunderii penale corespunde exact conținutului acestei instituții; nu este vorba de o înlăturare a răspunderii penale, fără a pune nimic în locul ei (ca în cazul amnistiei, prescripției), ci de o substituție a răspunderii penale, cu o astfel de răspundere juridică (vezi *figura anexată*⁶). Nu este, de pe aceeași poziție, nici o liberare de răspundere penală.

Gh. Nistoreanu și A. Boroș subliniază că înlocuirea răspunderii penale desemnează acea instituție juridică în baza căreia se dispune, în condițiile legii, înlocuirea răspunderii penale pentru infracțiunea săvârșită cu o altă formă de răspundere, care atrage o sancțiune cu caracter contravențional, reflectându-se preocuparea legiuitorului de a institui și alte măsuri legale decât cele penale pentru corectarea celor care au săvârșit infracțiuni de un grad prejudiciabil redus⁷.

Potrivit art.98 CP al României, în caz de participare, dacă condițiile de înlocuire a răspunderii penale sunt îndeplinite numai față de unii infractori, singura soluție justă este ca înlocuirea să aibă loc, dar numai față de aceștia^{6,8}, iar în conformitate cu aceeași normă, înlocuirea răspunderii penale poate fi dispusă și în cazul concursului de infracțiuni, dacă pentru fiecare infracțiune aflată în concurs sunt îndeplinite condițiile de înlocuire a răspunderii penale^{6,8}.

Evident, înlocuirea răspunderii penale, pentru unele infracțiuni cu alte forme de răspundere, nepenale, apare ca o problemă specifică dreptului penal⁸. În acest curs al ideilor anunțate, susținem opinia autorului M.Hotca, potrivit căreia *de lege ferenda* instituția înlocuirii răspunderii penale cu răspundere contravențională (art. 18¹ CP al României) trebuie înlăturată din CP al României, întrucât nu este conformă cu exigențele contemporane ale politicii penale și cu cele ale statului de drept. În viziunea autorului citat, această instituție urmează a fi criticată, întrucât încalcă principiile egalității, separației puterilor în stat, legalității și este o sursă de subiectivism⁹. M. Hotca menționează, de asemenea, că având în vedere condițiile foarte restrictive în care poate fi dispusă înlocuirea răspunderii penale, se poate spune că normele care o reglementează au intrat într-o cvasidesuetudine, dovadă în acest sens fiind lipsa, în ultimii ani, a unor cazuri în care să se facă aplicarea acestei instituții (n.n. – *se are în vedere aplicarea la nivelul României*)⁹.

Punând în vedere anumiți indici statistici operanți în

Republica Moldova, stabilim că în baza art. 55 CP RM, în anul 2011, procesul penal a fost încetat pe 19 cauze penale (22,9% din totalul de 83 cauze) în privința a 19 persoane, acestea fiind liberate de răspundere penală și trase la răspundere contravențională¹⁰. În viziunea procurorilor, aceste practici negative constituie o metodă de a evita aplicarea pedepsei complementare și, respectiv, eliberarea din funcție a persoanelor condamnate, îndeosebi pentru fapte de corupție¹⁰.

În conformitate cu dispoziția art.10 CC RM „constituie contravenție fapta – acțiunea sau inacțiunea – ilicită, cu un grad de pericol social mai redus decât infracțiunea, săvârșită cu vinovăție, care atentează la valorile sociale ocrotite de lege, este prevăzută de prezentul cod și este pasibilă de *sanctiune contravențională*”¹⁴ (art. 32 alin. (1) CC RM)¹¹. Alegația făcută la legislația contravențională reiese din faptul că aceasta constituie un cadru normativ de blanchetă.

În continuarea ideii enunțate stabilim un set de controverse nu numai la nivel de formă a normei, ci și la nivel de conținut¹². Astfel, potrivit art. 55 alin. (2) CP RM persoanelor liberate de răspundere penală în conformitate cu dispoziția normei enunțate li se pot aplica următoarele sancțiuni contravenționale: amendă în mărime de până la 150 u.c. sau arest contravențional de până la 30 de zile².

Art.34 alin.(1) CC RM definește amenda ca o sancțiune pecuniară, care se aplică în cazurile și în limitele prevăzute de prezentul Cod. Amenda se aplică persoanelor fizice de la una la 150 u.c., iar persoanelor cu funcție de răspundere – de la 10 la 500 u.c.¹³.

Să invocăm, în acest sens, un exemplu: T., fiind o persoană publică, comite o infracțiune prevăzută la art.327 alin. (1) CP RM (Abuzul de putere sau abuzul de serviciu). Infracțiunea analizată este una mai puțin gravă (sancțiunea normei prevede amendă în mărime de la 150 la 400 u.c. sau închisoare de până la 3 ani, în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani). Respectându-se toate condițiile pentru liberarea de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională, persoana T. poate fi supusă (dacă ne referim strict la amendă) unei amenzi în mărime de la una la 150 u.c. (art. 55 alin. (2) lit. a) CP RM). Art. 34 alin. (2) CC RM enunță că amenda se aplică persoanelor cu funcție de răspundere de la 10 la 500 u.c. Fapta de abuz de putere sau abuz de serviciu are corespondent în legislația penală și cea contravențională (art. 327 CP RM – Abuzul de putere sau abuzul de serviciu; art. 312 CC RM – contravenție cu același nume). În acest sens, nu este justificată, în cazul săvârșirii unei contravenții prevăzute de art. 312 CC RM, aplicarea sancțiunii contravenționale în mărime mai mare decât posibilă aplicare a sancțiunii contravenționale în caz de liberare de răspundere penală în legătură cu tragerea la răspundere contravențională. Astfel, art.312 CC RM sancționează contravenția de abuz de putere sau abuz de serviciu cu amendă de la 50 la 150 u.c. cu privarea de dreptul de a deține o anumită funcție sau de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an. În consecință, deducem o incoerență

de legislație: persoana cu funcție de răspundere (n.n. – *urmează a se opera anumite modificări sistemice*) care a comis o infracțiune de abuz de putere sau abuz de serviciu riscă o reacție mai blândă din partea statului, evident în cazul în care este liberat de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională, decât în cazul în care fapta ar fi fost de natură contravențională din start. Cu atât mai mult că art. 312 CC RM prevede și o pedeapsă complementară obligatorie, care lipsește în aplicațiune în cazul liberării de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională.

Anumite erori normative, deși de altă natură comparativ cu amenda, identificăm și în cazul arestului contravențional. Astfel, legiuitorul, prin norma penală, a creat alte limite de arest contravențional decât cele stipulate la art.38 alin.(4) CC RM. Potrivit legii contravenționale, durata arestului contravențional este de la 3 la 15 zile. În cazul concursului de contravenții sau al cumulului de hotărâri de sancționare, pentru care, conform legii, se prevede în calitate de sancțiune arestul contravențional, instanța de judecată poate aplica această sancțiune pe un termen de până la 30 de zile. Legislația penală pune în evidență arestul contravențional cu un termen de până la 30 de zile în toate cazurile de liberare de răspundere penală.

Practica judiciară cunoaște numeroase cazuri de liberare de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională a militarilor în termen. În viziunea noastră, și la acest capitol sunt admise coliziuni, care urmează a fi clarificate la momentul prin interpretări adecvate, iar la faza următoare și prin modificări de cadru normativ în materie penală și contravențională.

Art.32 alin.(2) CC RM pune accent pe următoarele sancțiuni contravenționale aplicabile persoanei fizice: a) avertismentul; b) amenda; c) privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate; d) privarea de dreptul de a deține anumite funcții; e) aplicarea punctelor de penalizare; f) privarea de dreptul special (dreptul de a conduce vehicule, dreptul de a deține armă și de portarmă); g) munca neremunerată în folosul comunității; h) arestul contravențional¹¹.

Legea penală, prin derogare de la această dispoziție, a prevăzut doar două categorii de sancțiuni contravenționale în cazul liberării de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională (amenda și arestul contravențional).

În conformitate cu art.16 alin.(5) CC RM „pentru săvârșirea contravențiilor, militarilor în termen răspund în conformitate cu Regulamentul disciplinei militare”.

Această dispoziție a legii contravenționale este reiterată prin intermediul art.38 alin.(6) CC RM, în care se prevede că *arestul contravențional nu poate fi aplicat persoanelor declarate invalizi de gradul I și de gradul II, militarilor în termen, militarilor și efectivului atestat al organelor afacerilor interne, angajați în bază de contract, femeilor gravide, femeilor care au copii cu vârsta de până la 8 ani, persoanei care este unicul întreținător al copilului cu vârsta de până la 16 ani și nici persoanelor care au împlinit vârsta generală de pensionare*¹¹.

Apare întrebarea logică: poate oare un militar în termen să fie liberat de răspundere penală cu tragerea

la răspundere contravențională? Întrebarea intervine drept urmare a analizei art.16 alin.(5) CC RM, care operează cu o normă de blanchetă. Adică, răspunderea contravențională pentru militarii în termen intervine în conformitate cu *Regulamentul disciplinei militare*.

În viziunea noastră, evident că mijloacele de depenalizare trebuie să fie eficiente aplicate în toate cazurile posibile, dar nedepășind cadrul normativ în vigoare. În acest sens, la momentul actual, în ipoteza unor incoerențe de legislație, cadrul normativ în materie penală nu pune la dispoziție anumite norme eficiente de liberare de răspundere penală în legătură cu tragerea la răspundere contravențională a militarilor în termen. Sancțiunile prevăzute de art.55 CP RM, fiind caracteristice răspunderii contravenționale, nu reies din *Regulamentul disciplinei militare*. Astfel, odată aplicate, amenda ori arestul contravențional, în conformitate cu art.55 CP RM, par a fi niște pedepse create de normativul penal în afara legislației contravenționale. Această deducție vine după ce legislația contravențională a prevăzut expres neadmiterea răspunderii contravenționale pentru militarii în termen în conformitate cu CC RM. În acest context, este aparentă liberarea de răspundere penală cu tragerea la răspunderea disciplinară.

În demers de recomandare, nu susținem ideea după care în dispoziția art.55 CP RM trebuie să se cuprindă unele derogări legate de aplicarea răspunderii contravenționale (n.n. – *legislația penală a FR, în genere, nu prevede o asemenea formă de liberare de răspundere penală*¹⁵), precum și necesitatea de a lărgi cadrul sancțiunilor contravenționale posibile de aplicat în cazul liberării de răspundere penală cu tragerea la răspunderea contravențională (legislația fostei URSS prevedea mai multe sancțiuni administrative în acest caz¹⁶), de altfel ca și includerea în acțiune a unei noi forme de liberare de răspundere penală – liberarea de răspundere penală cu tragerea la răspundere disciplinară. Desigur, la moment, deși în practica judiciară se aplică liberarea de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională a militarilor în termen, aceasta pare a fi aplicată strict în conformitate cu legislația penală, fără a apela la esența normei de blanchetă.

De asemenea, se constată situația că pentru efectivul atestat al organelor afacerilor interne, angajați în bază de contract, femeilor gravide, femeilor care au copii cu vârsta de până la 8 ani, persoanei care este unicul întreținător al copilului cu vârsta de până la 16 ani etc. – unica sancțiune contravențională posibilă pentru aplicare în cazul liberării de răspundere penală cu tragerea la răspunderea contravențională este amenda. Aceasta nu poate fi achitată întotdeauna de către făptuitor și, astfel, aplicarea regulilor de înlocuire a amenzii cu o altă sancțiune contravențională ar depăși limitele cadrului sancționator invocată de legislația penală în asemenea situații.

În concluzie, cadrul normativ al Republicii Moldova trebuie aplicat sistemic, însă acest sistem trebuie să fie lipsit de anumite incoerențe și coliziuni, care să admită implicarea unei legislații în reglementarea relațiilor sociale ce țin de alt domeniu. Legislația penală și contravențională, fiind la limitele delimitării între diferite nivele de pericol social al faptelor comise trebuie să se

completeze reciproc atât în aspect de reglementare, cât și de sancționare. Logica pedepselor trebuie dedusă din ideea că pedeapsa penală, intervenită în cazul răspunderii penale, este cea mai aspră pedeapsă prevăzută de actualul cadru normativ al RM.

După cum menționează V.Dongoroz, I.Fodor, S. Kahane, N.Iliescu, I.Oancea, C.Bulai, R.Stănoiu și V. Roșca, sancțiunile contravenționale care înlocuiesc sancțiunile penale nu devin – prin aceasta – o nouă specie de pedepse în cadrul sancțiunilor penale, ele păstrându-și caracterul de sancțiuni contravenționale și aparținând sistemului mijloacelor de constrângere cu caracter contravențional⁶. În acest sens, sancțiunile contravenționale se deosebesc de pedepsele penale în baza mai multor premise: temeiurile aplicării, scopul urmărit, modul de aplicare, organele competente să le aplice, modalitățile de executare etc.

În sensul interpretărilor redată anterior, considerăm necesară excluderea din CP RM a instituției înlocuirii răspunderii penale (n.n. – *la moment denumită liberarea de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională – art. 55 CP RM*). Această soluție a fost susținută și de autorul M. Hotca și inclusă în reglementări normative prin anumite texte de lege adoptate în România⁹.

Argumentele în sensul propunerii *de lege ferenda* anunțate sunt următoarele:

a. Încălcarea principiului legalității incriminării și legalității pedepsei.

b. Încălcarea principiului separării puterilor, prin acțiunea de decriminalizare tacită a faptelor.

c. Existența, la nivel normativ, a unui ansamblu de incoerențe care pot pune în acțiune această instituție:

– Legea penală definește (art. 50 CP RM) răspunderea penală ca o condamnare publică, în numele legii, a *faptelor infracționale* și a persoanelor care le-au săvârșit, condamnare ce poate fi precedată de măsurile de constrângere prevăzute de lege².

– În baza art. 10 CC RM contravenția este definită ca fiind fapta – acțiunea sau inacțiunea – ilicită, *cu un grad de pericol social mai redus decât infracțiunea*, săvârșită cu vinovăție, care atentează la valorile sociale ocrotite de lege, *este prevăzută de prezentul cod și este pasibilă de sancțiune contravențională*¹¹.

– Conform art.32 alin.(1) CC RM – sancțiunea contravențională este o măsură de constrângere statală și un mijloc de corectare și reeducare ce se aplică, în numele legii, *persoanei care a săvârșit o contravenție*.

– Potrivit art.34 alin.(1) CC RM – amenda este o sancțiune pecuniară, care se aplică în cazurile și în limitele prevăzute de prezentul cod.

– Art.34 alin.(2) prevede că amenda se aplică persoanelor fizice *de la una la 150 de unități convenționale*, iar *persoanelor cu funcție de răspundere – de la 10 la 500 de unități convenționale*.

– Potrivit art.55 alin.(2) lit. a) CP RM – persoanelor liberate de răspundere penală în conformitate cu alin. (1) li se poate aplica amendă în mărime de până la 150 unități convenționale.

– Conform art.38 alin.(1) CC RM, arestul contraven-

țional este o sancțiune contravențională excepțională care constă în privarea de libertate pe un termen stabilit prin hotărâre judecătorească și care se execută în condițiile prevăzute de Codul de executare¹¹.

– În baza art.38 alin.(4) CC RM – durata arestului contravențional este de la 3 la 15 zile; în cazul concursului de contravenții sau al cumulului de hotărâri de sancționare, pentru care, conform legii, se prevede în calitate de sancțiune arestul contravențional, instanța de judecată poate aplica această sancțiune pe un termen de până la 30 de zile.

– Potrivit art.55 alin.(2) lit. a) CP RM – persoanelor liberate de răspundere penală în conformitate cu alin. (1) li se poate aplica arest contravențional de până la 30 de zile.

– Conform art.38 alin.(6) CC RM, arestul contravențional nu poate fi aplicat persoanelor declarate invalizi de gradul I și de gradul II, militarilor în termen, militarilor și angajaților cu statut special ai Ministerului Afacerilor Interne, angajați în bază de contract, minorilor, femeilor gravide, femeilor care au copii cu vârsta de până la 8 ani, persoanei care este unicul întreținător al copilului cu vârsta de până la 16 ani și nici persoanelor care au împlinit vârsta generală de pensionare.

– Nu pot fi identificate și puse în acțiune anumite posibilități de individualizare a sancțiunii contravenționale (art.41 alin.(1) CC RM).

– Art.91 alin.(8) CP RM prevede că dacă, în termenul de pedeapsă rămas neexecutat, condamnatul încalcă ordinea publică, pentru care fapt i-a fost aplicată o sancțiune contravențională... Nu este clară situația sancțiunii contravenționale – ca urmare a contravenției ori a liberării de răspundere penală.

– Art.320 alin.(1) CP RM prevede ca infracțiune neexecutarea intenționată sau eschivarea de la executare a hotărârii instanței de judecată, dacă aceasta a fost comisă după aplicarea sancțiunii contravenționale. De asemenea, sancțiunea contravențională având două statute de aplicare reală nu este cunoscută ca urmare a oricărui fapt.

– În conformitate cu art.285 alin.(1) CPP RM – dacă fapta constituie o contravenție sau dacă liberarea de răspundere penală are loc în conformitate cu art. 55 CP RM, procurorul, în condițiile legii, aplică sancțiunea contravențională. Dacă aplicarea sancțiunii contravenționale nu ține de competența procurorului, cauza se transmite imediat instanței de judecată spre examinare.

– Conform art.393 CC RM sunt competente să soluționeze cauzele contravenționale: instanța de judecată, procurorul, comisia administrativă, agentul constator (organele de specialitate specificate la art.400-423⁵ CC RM).

– În conformitate cu art.332 alin.(3) CPP RM – concomitent cu încetarea procesului penal, instanța ia măsurile respective prevăzute în art.54, 55 CP RM.

– În baza art.424 CC RM – dacă, în procesul examinării cauzei contravenționale, se constată că încălcarea conține elementele constitutive ale infracțiunii, agentul constator remite materialele procurorului sau ofițerului de urmărire penală, după competență.

– Potrivit art.332 alin.(2) CPP RM – în cazul în care

fapta persoanei constituie o contravenție administrativă, instanța încetează procesul penal și, concomitent, soluționează cauza conform prevederilor CC RM. Nu există în legislație reglementată instituția „contravenției administrative”.

d. Nu se realizează scopul legii penale, fiind lipsită de posibilitate de realizare a răspunderii penale.

e. Este o sursă de subiectivism.

Făcând trimitere la un exemplu din practica judiciară, constatăm că prin sentința Judecătoriei Ocnița, din 2007, a fost încetat procesul penal în privința lui R.O. pe învinuirea adusă în baza art. 361 alin. (1) CP RM, cu tragerea la răspundere contravențională conform art. 55 CP RM, aplicându-i pedeapsa de 50 u.c.¹⁷.

În apelul declarat de procuror s-a solicitat casarea sentinței, rejudecarea cauzei cu adoptarea unei noi hotărâri, prin care RO să fie recunoscută vinovată și condamnată în baza art. 361 alin. (1) CP RM stabilindu-i-se o pedeapsă sub formă de amendă în mărime de 300 u.c., cu privarea de dreptul de a ocupa funcții de răspundere în organele MAI pe un termen de 2 ani¹⁷.

Judecând cauza în ordine de apel, Colegiul penal corect a constatat că vinovăția lui R.O. s-a confirmat prin mai multe probe. Cât privește aplicarea pedepsei complementare – privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții de răspundere în organele MAI, invocată de procuror în recurs cât și în apel Colegiul penal menționează că acesta nu poate fi reținut, deoarece reieșind din circumstanțele atenuante ale cauzei reținute de instanțele de judecată s-a reiterat că inculpata R.O. nu are antecedente penale, s-a căit sincer în cele comise, are la întreținere doi copii minori, întemeiat considerând necesar păstrarea de către R.O. a dreptului de a ocupa funcția pe care o deține în organele MAI la momentul actual. De asemenea, este justificată aplicarea sancțiunii contravenționale în baza art. 55 CP RM, deoarece conform art. 16 alin. (2) CP RM infracțiunea săvârșită se consideră o infracțiune ușoară, iar sancțiunea art. 361 alin.(1) CP prevede o pedeapsă cu amendă sau muncă neremunerată în folosul comunității, sau cu închisoare de până la 2 ani. Astfel, Colegiul penal consideră că prima instanță și instanța de apel au reținut corect circumstanțele de fapt și de drept, adoptând hotărâri întemeiate și legale, bazate pe prevederile legii penale și procesual penale. Alte probleme de drept care ar afecta hotărârea în cauză nu au fost invocate și nici nu se conțin în materialele dosarului¹⁷. În context, însăși liberarea de răspundere penală prevăzută de art. 55 CP RM nu poate fi aplicată decât în cazul unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave, fiind o condiție obligatorie de determinare a acesteia. În mod subiectiv a fost pusă în seamă ca condiție suplimentară de admitere a liberării. În context, se poate deduce că în cazul tuturor infracțiunilor ușoare sau mai puțin grave urmează a fi admisă liberarea de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională. Deci, doza subiectivismului în aplicarea instituției este exagerat de mare.

Aceste limite exagerate ale subiectivismului sunt identificate și în speța în care procurorul a contestat liberarea de răspundere penală în baza art. 55 CP RM, invocând ilegalitatea acesteia, în special circumstanțele atenuante, la care s-a referit instanța de fond,

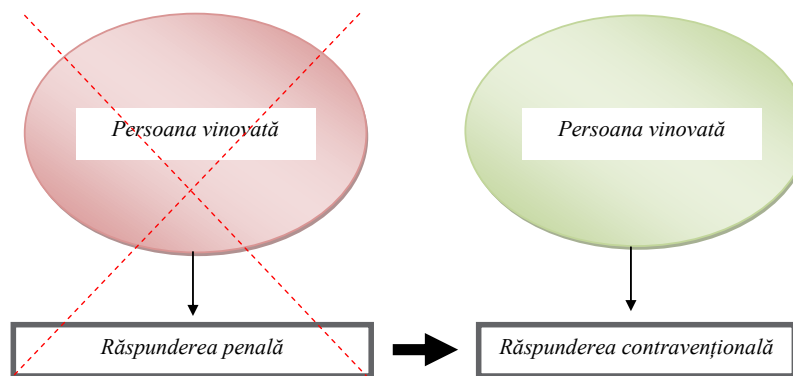

nu sunt destule pentru ca inculpatul să fie liberat de răspundere penală, deoarece gradul pericolului social al infracțiunii, precum și nivelul înalt de răspundere a acestora necesită aplicarea, față de persoanele vinovate, sancțiuni mai dure¹⁸. Deși, legislația penală, prin conținutul art. 16 CP RM clasifică infracțiunile anume în dependență de caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunilor.

În această speță, s-a procedat corect în ordine de recurs, indicându-se la prezența nu numai a condiției categoriei infracțiunii pentru care poate fi persoana liberată de răspundere penală și supusă răspunderii contravenționale. Astfel, s-a constatat că fapta săvârșită de M.D., conform art. 16 CP RM, se consideră infracți-

une ușoară. Prin urmare el putea fi liberat de răspundere penală. Instanțele de judecată au constatat prezența și celorlalte condiții, prevăzute de art. 55 CP RM, astfel că Colegiul conchide că norma penală s-a aplicat corect. Opinia recurentului, precum că sancționarea contravențională a persoanei vinovate nu va influența pozitiv corectarea și educarea acesteia, este doar o bănuială, care nu poate fi temei de casare a hotărârilor judecătorești, în cazul când prevederile legii penale, la stabilirea pedepsei, au fost respectate de către instanțele ce au judecat această cauză penală¹⁸. Nu punem la îndoială și o anumită subiectivitate și în raport cu ultima decizie, însă are la bază invocarea la multor temeuri și condiții de aplicare a instituției vizate.

Esența înlocuirii răspunderii penale (liberării de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională)

Concluzii

1) A exclude liberarea de răspundere penală în legătură cu tragerea la răspundere contravențională din lista formelor de liberare de răspundere penală prevăzute de art.53 CP RM.

2) A exclude art.55 din CP RM.

3) A modifica art.285 CPP RM, prin excluderea din alin.(10) a sintagmei „sau dacă liberarea de răspundere penală are loc în conformitate cu art.55 CP RM” și înlocuirea sintagmei „imediat instanței de judecată spre examinare” cu „după competență”.

4) A modifica art.332 CPP RM, după cum urmează: excluderea din alin.(1) art.55 CP RM; modificarea alin. (3) prin excluderea sintagmei „ia măsurile respective prevăzute în art.54 și 55 din Codul penal, precum și”.

5) A exclude pct.7) din art.391 alin.(1) CPP RM.

Recenzent:
Gheorghe ULIANOVSKI,
doctor în drept, conferențiar universitar

Note:

¹ Alecu Gh., *Instituții de drept penal: Partea generală și partea specială*, Ovidius University Press, Constanța, 2010, p. 200.
² *Codul penal al Republicii Moldova* nr. 985-XV din 18 aprilie 2002, în *MO al RM*, nr. 128-129/1012 din 13 septembrie 2002. Republicat: *MO al RM*, nr. 72-74/195 din 14 aprilie 2009.
³ Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova. Dosarul nr. Ira-59/08. Decizia din 12 februarie 2008. <http://cauta.csj.md/legy/document/view/e69f14837a313a5b4ace73297b78b14>. Vizitat: 21.11.2013.
⁴ Noțiunea și tipurile liberării de răspundere penală. <http://pwffi.blogspot.com/2012/08/notiunea-si-tipurile-liberarii-de.html>. Vizitat: 21.11.13.
⁵ Аликперов Х.Д., *Освобождение от уголовной ответственности*,

Московский психолого-социальный институт, Москва, НПО Модэк, Воронеж, 2001. 128 p.
⁶ Dongoroz V., Fodor I., Kahane S., Iliescu N., Oancea I., Bulai C., Stănoiu R., Roșca V. *Explicații teoretice ale Codului penal român: Partea generală*, vol. II, ed. a II-a, All Beck, București, 2003, p. 191, 207.
⁷ Nistoreanu Gh., Boroi A., *Drept penal: Partea generală*, All Beck, București, 2002, p. 238.
⁸ *Codul penal ad litteram*, ediție îngrijită de D.Lupașcu, Universul juridic, București, 2008, p. 73, 191.
⁹ Hotca M., *Codul penal: Comentarii și explicații*, C.H. Beck, București, 2007, p. 255, 749.
¹⁰ Procuratura Republicii Moldova. Raportul procurorului general „Starea legalității și ordinii de drept în Republica Moldova pentru anul 2011. Chișinău: 2012. <http://www.procuratura.md/file/RAPORT%202011.pdf>. Vizitat: 26.11.2013.
¹¹ *Codul contravențional al Republicii Moldova*, 24 octombrie 2008, nr.218-XVI, în *Monitorul Oficial al RM*, 16 ianuarie 2009, nr.3-6/15.
¹² Garbuz C., *Liberarea de răspundere penală cu tragerea la răspundere administrativă: controverse normative*. În: *Materialele Conferinței științifico-practice internaționale „Reformele cadrului legal și instituțional din Republica Moldova prin prisma practicilor europene”*, USEM, Chișinău, 2010, p. 211-216.
¹³ Павлов И., *Новые ответы на старые вопросы практики условно-досрочного освобождения*, în *Российская юстиция*, 2004 г., №3, с. 56.
¹⁴ Sancțiunea contravențională este o măsură de constrângere statală și un mijloc de corectare și reeducare ce se aplică, în numele legii, persoanei care a săvârșit o contravenție.
¹⁵ Наумов А.В., *Российское уголовное право*, том 1. Общая часть, 4-е изд. перераб. и доп., Волтерс Клувер, Москва, 2008, с. 600.
¹⁶ *Советское уголовное право: Общая и особенная части*, под ред. Ю.В. Солопанова. Москва: Юридическая литература, 1981. 464 p.
¹⁷ Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova. Dosarul nr. Ira – 566/2008. Decizia din 9 aprilie 2008. <http://cauta.csj.md/legy/document/view/c4b388e3876d76a2ce667375208f99>. Vizitat: 21. 11.2013.
¹⁸ Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova. Dosarul nr. 1 ra-1084/2012. Decizia din 27 noiembrie 2012. <http://cauta.csj.md/legy/document/view/30c622eed0d276b17d71c1214084b1>. Vizitat: 21. 11.13.